

Nachttrek van koperwieken in de herfst van 1961

Door Th. Belterman, Truus Bloem-Margadant
en F. Bloem

Door het uitblijven van een avond met uitgesproken hoorbare sterke nachttrek van *koperwieken*, is het ook in de afgelopen herfst niet tot een algemene telefonische oproep gekomen. Wel hebben we op een drietal avonden een klein aantal waarnemers, verspreid over het land, telefonisch gevraagd een half uurtje te luisteren, om een idee van de spreiding van de trek te krijgen. Nadat op 13 oktober overdag de eerste sterke trek van *koperwieken* was waargenomen, hebben wij die dag 's avonds enige waarnemers opgebeld, hoewel de trek maar matig hoorbaar was. Op 30 oktober, toen er een zeer sterke dagtrek van *kramsvogels* en in mindere mate van *koperwieken* had plaats gevonden, hebben wij 's avonds wederom een beroep op een beperkt aantal waarnemers gedaan. De derde oproep was op 5 november, toen er in de late namiddag langs de kust plotseling een ware lawine van vogels optrad, waarbij in hoofdzaak *merels*, andere lijsters en *veldleeuweriken* overtrokken.

Dat er over het geheel zo weinig trek gehoord is, kan veroorzaakt zijn 1° doordat het op de avonden met gunstig trekweer meestal vrijwel onbewolkt was en de *koperwieken* in verband hiermee hoog vlogen en niet vaak hun roep lieten horen;

2° doordat er nachten geweest zijn met weersomstandigheden, die zo gunstig waren voor directe trek van Scandinavië naar Groot Britannië, dat reusachtige aantallen *koperwieken* deze zeeroute gevlogen hebben en daardoor buiten onze grenzen zijn gebleven.

De resultaten van het waarnemen op de drie genoemde avonden en de andere binnengekomen gegevens geven het volgende beeld:

In de vroege ochtend van 13 oktober om half zes was er langs de kust van Kennemerland een zeer sterke nachttrek, die later overging in dagtrek. Per vijf minuten werd meer dan 130 maal de roep van *koper-*

wieken gehoord, waartussen ook enkele malen de roep van *zanglijsters* werd herkend. In de avond van die dag werd van 20,30 uur tot 21.00 uur over het hele land zwakke trek gehoord. Het was een heldere avond en de aantallen genoteerde roepen varieerden van minder dan 10 tot 75 per half uur. De volgende dag, 14 oktober werden op Terschelling in het donker van de vroege ochtend zeer vele geluiden van overtrekkende *koperwieken* gehoord en 's avonds was er in Heemstede, Bilthoven, Breda, Heerlerheide en Almelo wederom zwakke tot matige trek te horen. Die dag kwamen in Engeland *koperwieken* aan van het vaste land, nadat daar op de dagen tevoren, 12 en 13 oktober, directe trek uit Scandinavië geobserveerd was (gegevens ontleend aan het artikel „Aspects of Autumn migration” door Kenneth Williamson in *Bird Migration*, Vol. 2, no. 2, maart '62).

Op 18 en 19 oktober was er ook sterke directe trek in Engeland, terwijl er in ons land slechts zeer matige trek te bespeuren was boven Schaarsbergen en Den Haag. Op 30 oktober bleek er in de avond, toen er van 21 uur tot 21.15 uur geluisterd werd, over de hele breedte van het land matige trek te zijn. Alleen Nijmegen berichtte sterke trek. Op 5 november, toen er van 20.30 uur tot 21.00 uur waargenomen werd, was er maar zwakke trek hoorbaar en dan nog hoofdzakelijk over het noorden en westen van ons land. In het oosten en het centrum werd niets gehoord. Alleen Apeldoorn signaleerde zwakke trek. In tegenstelling hiermee was de trek op de beide andere oproepavonden over de hele breedte van het land vrijwel gelijk.

Wij menen hier ook melding te moeten maken van de onverwachte, zeer sterke nachttrek van *zanglijsters* op 4 oktober. Onze aandacht werd hierop pas om tien uur 's avonds gevestigd door een telefoontje uit Zaamslag in Zeeuws-Vlaanderen. Tussen 22 uur en 23 uur trokken in Bentveld en Haarlem de *zanglijsters*, met daartussen enkele *merels*, in groot aantal door. De frequentie van de trekroep was zeer sterk, 34 tot 63 maal per 5 minuten. Behalve uit Zaamslag kwamen verder ook uit Amsterdam en Huizen (N.H.) berichten van deze belangrijke trek binnen. In Hengelo was de trek minder sterk en in Zandvoort werd niets gehoord; daar hing een mistbank van zeedamp langs de kust. Deze nachttrek was in overeenstemming met de sterke toename van het aantal *zanglijsters* in Engeland.

Wat in de afgelopen herfst bij de *koperwieken* opviel was, dat de nachttrek in de vroege ochtenduren relatief sterker was dan in de avonduren, een verschijnsel, dat vorige jaren niet tot uiting kwam. Hoewel de eerste koperwiekentrek van betekenis omstreeks 13 oktober plaats vond, zoals normaal, werden er deze herfst (1961) enkele exemplaren al zeer vroeg gezien; eerste datum 10 september Den Haag.

Wij danken de waarnemers voor hun enthousiaste medewerking. In de herfst van 1962 willen wij dit onderzoek graag voortzetten en wij hopen dan met meer bevredigend resultaat de nachttrek van *koperwieken* te kunnen beluisteren.

- *Het correspondentie-adres luidt: F. Bloem, Veldlaan 8, Bentveld.*